

Fișă de lucru basm popular - clasa a VIII-a

Prof. Enea Laura

Școala Gimnazială Nr. 1 Gura Humorului

A fost odată ca niciodată (...)

A fost un împărat și se numea împăratul Roșu. El era foarte mâhnit că-n zilele lui niște zmei furaseră soarele și luna de pe cer.

Trămise deci oameni prin toate țările și răvașe prin orașe, ca să dea de știre tutulor că oricine se va găsi să scoată soarele și luna de la zmei, acela va lua pe fiie-sa de nevastă și jumătate din împărăția lui, iară cine va umbla și nu va izbândi nimic, acela să știe că va fi pedepsit tăindu-i se capul.

Mulți voinici se potricăliseră semețindu-se cu ușurință că va scoate la capăt o asemenea însărcinare; și când la treabă, hăț în sus, hăț în jos, da din colț în colț și nu știa de unde să înceapă și unde s-o sfârșească, vezi nu toate muștele fac miere. (Greuceanu)

NIVELUL FONETIC

1. Câte litere și câte sunete sunt în cuvintele: *niciodată, acela, voinici, înceapă*?
2. Identificați vocalele și semivocalele din cuvintele: *oameni, zmei, asemenea, miere*.
3. Extrageți din text primele patru cuvinte care conțin diftongi.
4. Identificați în text patru cuvinte care conțin hiat.
5. Despărțiți în silabe următoarele cuvinte: *niciodată și mâhnit*. Ce reguli ați aplicat?
6. Explicați prima cratimă din textul dat.
7. Precizați trei consecințe fonetice ale folosirii cratimei în structura *s-o sfârșească*.
8. Alcătuiți un enunț cu omograful unui cuvânt din text.
9. Alcătuiți un enunț cu omofonul unui cuvânt din text.
10. Stabiliți locul accentului în cuvintele următoare: *împărat, zilele, furaseră, soarele*.

NIVELUL LEXICAL

1. Explicați cum s-au format următoarele cuvinte: *odată și furaseră*.
2. Dați exemple de unități frazeologice care să conțină cuvântul *cap* și explicați sensul lor.
3. Identificați în text un cuvânt omonim și precizați sensurile lui.
4. Extrageți arhaismele din text. Precizați forma lor literară.
5. Găsiți sinonimele contextuale pentru următoarele cuvinte din textul dat: *mâhnit, răvașe, nevastă, însărcinare*.

6. Alcătuiți un enunț cu paronimul unui cuvânt din text.
7. Alcătuiți două enunțuri în care verbul *a (se) găsi* să fie folosit cu alte două sensuri, diferite de cel din text. Precizați de fiecare dată sensul.
8. Identificați în text un cuvânt obținut prin conversiune.
9. Scrieți antonimele cuvintelor următoare: *nimic, mâhnit, ușurință, va fi pedepsit*.
10. Identificați în text o pereche de antonime.

NIVELUL MORFOLOGIC

1. Câte articole sunt în propoziția *niște zmei furaseră soarele și luna de pe cer?*
2. Menționați părțile de vorbire din enunțul: *iară cine va umbla și nu va izbândi nimic*.
3. Alcătuiți enunțuri în care cuvintele *un (împărat), unde, toate și iară* să aibă altă valoare morfologică decât în text.
4. Stabiliți ce valoare (valori) morfologică(e) are și în text și alcătuiți enunțuri în care să aibă alte două valori morfologice.
5. Identificați valorile morfologice ale verbului *a fi* din text.
6. Selectați un verb din text și alcătuiți enunțuri în care acesta să fie la toate diatezele.
7. Transcrieți din text un pronume reflexiv, un verb auxiliar, un adverb relativ, o interjecție și o locuțiune verbală.
8. Identificați în text patru cuvinte aflate în cazuri diferite.
9. Transcrieți în text un substantiv defectiv de numărul plural.
10. Stabiliți gradul de comparație al adjectivului *mâhnit* din textul dat, apoi treceți-l la comparativ de superioritate.

NIVELUL SINTACTIC

a) Sintaxa propoziției

1. Transcrieți predicatele din primele trei alineate, indicând felul lor.
2. Analizați sintactico-morfologic următoarele construcții: *era foarte mâhnit, să dea de știre, va fi pedepsit*.
3. Ce funcții sintactice au cuvintele: *lui, oricine, hăț, unde?*
4. Analizați sintactico-morfologic cuvintele din structura tăindu-i-se.
5. Transcrieți din text patru cuvinte fără funcții sintactice.

b) Sintaxa frazei

1. Precizați felul propozițiilor din cel de-al treilea alineat.

2. Analizați propozițiile subordonate din text, având în vedere următoarele criterii: scopul comunicării, structura, aspectul predicatului, sensul, relațiile cu celelalte propoziții din enunț.
3. Contrageți propozițiile subiective în părțile de propoziție corespunzătoare.
4. Transcrieți din text o propoziție completivă directă și realizați apoi contragerea ei într-o parte de propoziție corespunzătoare.
5. Alcătuiți un enunț în care locuțiunea verbală *să dea de știre* să fie regentă pentru o propoziție subiectivă.

NIVELUL IDEATIC

1. Argumentați în 10-15 rânduri faptul că fragmentul aparține speciei literare a basmului.
2. Precizați rolul formulei introductive.
3. Stabiliți rolul stilistic al arhaismelor în fragmentul dat.
4. Transcrieți un proverb din textul dat și explicați-l în 2-3 enunțuri.
5. Ce constatați la nivelul figurilor de stil? Motivați.
6. Adăugați epitete adjectivale pe lângă următoarele substantive din textul de mai sus: *împărat, zmei, luna, miere*.
7. Unul dintre elementele caracteristice basmului este motivul lipsei. Identificați-l în textul dat, rescriind secvența ilustrativă.
8. Rescrieți secvența care cuprinde o pedeapsă.
9. Imaginați alte două posibile pedepse, mai puțin radicale (ținând cont de faptul că textul este un basm).
10. Imaginați o continuare și o încheiere a basmului (altă decât cea studiată la clasă).